

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Halina Kuryło

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania Z. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lutego 2011 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 października 2010 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 19 października 2010 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wnioskodawczynie Z. M. od wyroku Sądu Okręgowego Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 11 sierpnia 2010 r., oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 maja 2010 r. przyznającej jej prawo do emerytury (pkt I wyroku) i nie obciążył wnioskodawczynie kosztami zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą (pkt II wyroku) na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na okoliczności dotyczące stanu majątkowego wnioskodawczynie i jej trudnej sytuacji finansowej.

W zażaleniu na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie II wyroku organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od wnioskodawczynie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W zażaleniu zarzucono naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego zastosowanie, pomimo że Sąd drugiej instancji nie badał przesłanek odstąpienia od obciążenia strony przerywającej kosztami procesu, a w sprawie brak dowodów potwierdzających stan majątkowy wnioskodawczynie, która nie była przesłuchana na tę okoliczność. „Wyjątkowe przypadki”, o których mowa w art. 102 k.p.c., stanowią kategorię oceny, która nie może być dowolna, lecz powinna być uzasadniona obiektywnymi argumentami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wydane przez sąd drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji, podlega kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym na mocy art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c., dodanego ustawą z dnia 19 marca 2009 r. zmieniającą Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 69, poz. 592), który wszedł w życie 22 maja 2009 r. Nie ma przy tym ustawowego ograniczenia możliwości wniesienia do Sądu Najwyższego zażalenia dotyczącego kosztów procesu jedynie do spraw, w których przysługuje skarga kasacyjna (ograniczenie takie przewiduje art. 394¹ § 2 k.p.c. w odniesieniu do postanowień sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie).

Wniesione zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powołany przepis nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych” stanowiących przesłankę jego zastosowania. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że kwalifikacja takich wyjątkowych okoliczności należy do sądu i zależy od okoliczności konkretnej sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 1976 r. IV PZ 61/76 i z dnia 16 lutego 1981 r., IV PZ 11/81, niepublikowane). Oznacza to, że sposób korzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia

odstąpienie od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 27 maja 2010 r. II PK 359/09 LEX nr 603828; z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05, LEX nr 439151; z 17 marca 2010 r., II CZ 105/09, niepublikowany; z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX 564753; z 2 grudnia 2009 r., I CZ 92/09, niepublikowane; z 18 października 2010 r., I PZ 15/10, niepublikowane). Odwołanie się do pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych” oparte jest na zwrocie niedookreślonym, który stwarza luz decyzyjny dla organu stosującego prawo i umożliwia nieobciążenie jednej ze stron kosztami procesu. Nie jest zatem uzasadniona nadmierna ingerencja w rozstrzygnięcia wydane na podstawie art. 102 k.c., a kontrola sprawowana przez Sąd Najwyższy w tym zakresie musi być ograniczona do zwalczania orzeczeń dotkniętych wyłącznie poważnym błędem (por. postanowienie SN z dnia 8 września 2010 r., II CZ 80/10, niepublikowane), co nie miało miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny zastosował art. 102 k.p.c. ze względu na okoliczności dotyczące stanu majątkowego odwołującej i jej trudną sytuację finansową. Odniesienie takiej oceny do przedmiotu sprawy, w której ubezpieczona dochodziła podwyższenia wysokości emerytury, przyznanej jej w granicach minimalnej wysokości tego świadczenia (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wynosi 61,34%, a sama podstawa wymiaru 1.581,50 zł) mogło przeto prowadzić do uznania wystąpienia wypadku szczególnie uzasadnionego, który usprawiedliwiał odstąpienie od obciążania kosztami procesu tej strony przegrywającej sprawę. W przypadku widocznego od razu niekorzystnego stanu majątkowego strony okoliczności z art. 102 k.p.c. nie muszą być szczegółowo uzasadniane i wbrew twierdzeniom wnoszącego zażalenie, nie wymagały wzywania strony w celu szczegółowego ustalenia jej sytuacji finansowej. Takiego szczegółowego ustalenia sytuacji finansowej strony wymaga art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz.1398 ze zm.), który nakłada (w § 2 tego przepisu) obowiązek dołączenia do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oświadczenia obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania

osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów, pod rygorem przewidzianym w art. 130 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.)